

Jaroslav Marek
(Brno)

MEDIEVISTA A JEHO SOUSEDÉ

Obor historického studia zvaný medievistika, medievalistika, má u nás poněkud jiné zařazení do systému výchovy historiků než v bližším i vzdáleném sousedství. Tam převládá ve schématu oborů chronologické třídění - na dějiny starověké, středověké, novověké, soudobé. Nesoustavně se tento systém doplňuje klasifikací historických oborů podle principu teritoriálního: oborem jsou například dějiny Languedoku, dějiny Předního východu. U nás se houževnatě udržuje dualistické dělení na dějiny české, respektive československé, a na dějiny obecné. Obecnými dějinami jsou vedle dějin východoevropských, mimořádně hypertrofovaných, dějiny ostatního světa. Výjimkou jsou některé specializované, poněkud exotické obory, například dějiny Dálného východu.

Obor obecných dějin (*histoire générale, allgemeine Geschichte*) existuje i jinde. Nevyplývá však z něho oddělování domácích dějin od "zbytku světa". V našich poměrech se předstírá, že profesor, docent obecných dějin je specialistou pro obor zahrnující látku od Karla Velikého po druhou světovou válku, ačkoli se vědecky pohybuje výhradně v novověku a v látce české. Naopak ordinář československých dějin byl odborníkem pro raný středověk, ale nikdy nepodnikl exkurs do českých dějin 19. století. Za posledního nesporného představitele typu historika obecných dějin může být považován Josef Šusta. Už jeho první nástupce je však v našich očích především historikem novověku. Další, třetí v této linii, byl odborníkem na totéž období,

aniž však nepoučený pozorovatel postřehne, zda jde o dějiny české nebo obecné. Posledním historikem československých dějin, a to nejen v úředním výměru, byl zřejmě rozpětím svých prací Václav Chaloupecký. Přednášky ordináře československých dějin v Brně, R. Urbánka, byly přednáškami z dějin středověkých, z nezbytlí občas doprovázenými přesahy do poloviny 18. století.

Toto houževnaté se udržující teritoriální dělení vyvolává neoprávněný dojem, že v rámci své univerzitní, ústavní instituce spolu vedou diskusi o obecných dějinách historik specializovaný na vývoj lenního zřízení s historikem moderního nacionalismu. Ve skutečnosti společnou řeč nalézají český medievista s medievistou německým či maďarským, s historikem středověkého výtvarného umění i filologem. Historik českého 19. století má své protějšky v historických novověkých západoevropských dějin, nikoli neexistujících dějin obecných. Stejně neplatí, že obor východoevropských dějin zahrnuje univerzální znalce od Kyjevské Rusi po Ceaușeska. Po odchodu J. Macúrka jsou to vesměs historikové pracující metodami běžnými v medievistice, v dějinách moderních; ty aplikují na prameny ohraničené teritoriální proveniencí. Většinou se tedy ve světě neklade naléhavá otázka, zda se medievista pohybuje v okruhu dějin národních nebo obecných. Rozhodující je jeho kvalifikace pro epochu, pro práci metodami, které umožňují poznání této epochy.

Počátky české anomálie sahají do poloviny 18. století a dají se zrekonstruovat z jedinečného díla K. Kazbundy o stolici dějin na pražské univerzitě. Obor, tenkrát zaváděný na právnické fakultě jako propedeutický a pomocný, byl pochopitelně nazván obecnými dějinami. Obecností byl patrně míněn protiklad k specializovaným oborům, do nichž pronikalo hledisko historické, nikoli univerzálnost ve smyslu studia dějin světa, lidstva jako celku. Jak se obor stabilizoval a nabýval na významu, střídali se jeho učitelé, a jak jich postupně přibývalo, měnily se názvy - univerzální a literární dějiny, pragmatické a univerzální dějiny, všeobecné světové dějiny. Obsah však zůstával v zásadě stejný. Už v návrhu komise připravující studijní řád z roku 1773 se však objevilo schéma starých, středních a nejnovějších dějin. O deset let později se pak představují obrysy uspořádání jiného. V duchu josefínských snah o výchovu obyvatele v rakouského občana navrhovala komise, aby se zřetelem k politické situaci a národnostnímu složení státu byly zřízeny stolice rakouských dějin. Návrh zprvu neobstál s poukazem na to, že taková stolice neexistuje ani ve Vídni. Podvojnost dějin obecných a dějin státních či národních celků však už byla předznamenána a stala se trvalým prvkem v další organizaci univerzitního studia. Od počátku 19. století se staly dějiny rakouských a německých států studijním oborem, jakkoli nepovinným. Další posun měl znamenat institucionalizaci studia dějin jednotlivých zemí. V ovzduší roku 1848 se objevil na univerzitě na krátkou dobu s A. Springerem i obor novějších dějin. Struktura historického studia se ustálila, když roku

1850 byla na pražské univerzitě zřízena stolice rakouských dějin, obsazená V. V. Tomkem. Souvisle fungovala do roku 1918 a pod jménem stolice československých dějin ji přenesl do republiky J. Pekař. Prvním učitelem oboru české dějiny byl na rozdělené univerzitě J. Kalousek.

Uvnitř této podvojně struktury se výjimečně v případě Gollově objevilo vymezení oboru dějin nového věku, avšak jinak paralelnost dějin rakouských a českých vedle bloku obecných dějin trvala. Do rámce dějin rakouských se vešla i docentura archeologa a prehistorika J. L. Píče a později profesura K. Krofty. Do rámce obecných dějin se zařadila profesura K. Jirečka, směřujícího ovšem spíš k Balkánu než na východ. Šustův obor byl vymezen, právě tak jako u jeho učitele, jako všeobecné dějiny středního a nového věku. Výjimkou zůstala profesura kulturních dějin, spojená s Č. Zábřhem. Ještě před počátkem války se daly pokusy oddělit i organizačně dějiny středověku a novověku. Neúspěšně, ačkoli takto logicky moderně byl obor členěn nejen ve Vídni, ale i na pražské německé univerzitě. I jeden z posledních Gollových odchovců L. K. Hofman, s nímž Goll počítal pro dějiny středověké, nakonec zůstal historikem nové doby ke zklamání svého učitele. V naší přítomnosti tak zůstává, přes různé formulace v dekretech, organizace opřená, vedle oboru pomocných věd historických, o existenci dvou základních oborů. Totiž českých a obecných dějin, k nimž se fakultativně připojují disciplíny jiné - někde obor dějin východní Evropy, někde dějin hospodářských a sociálních.

Měřeno připomenutými formulacemi ustanovujících a jmenovacích dekretů měla medievistika v našem univerzitním světě podřadné místo. Její výuka byla obstarávána učiteli, kteří svým zájmem tihli k tématům z jiných dějinných period nebo k nim přímo přecházeli. Jaké bylo skutečné místo středověkých studií v moderní české historiografii, po éře Palackého, lze zjišťovat jen přibližně. Pokusem dobrat se určitějšího obrazu může být sonda, založená na tematickém zaměření prací autorů tvořících širší vzorek, než jsou univerzitní učitelé; tedy na odhadu, jaké místo měla středověká látka v jejich pracích. Potíž takové zběžné sondy je samozřejmě ve výběru historiků a za druhé v rozhodnutí, jak velký podíl a význam měla medievistická látka v celém jejich díle. S vědomím jen orientační hodnoty takového přehledu jsem vybral z rejstříku *Přehledných dějin české literatury* od A. Nováka a z Kutnarovy syntézy autory, kteří jsou zřetelně odlišeni od autorů menšího významu a od těch, jejichž nepočtené práce nezasáhly významněji do vývoje historického bádání.

Vzniklý soubor jmen je roztrfěn do tří skupin. V první jsou dějepisci po Palackém, kteří ještě nebyli rozhodujícím způsobem ovlivněni Gollovým učitelstvím. Druhou vlnu představují dějepisci z rozdělené univerzity, J. Goll, A. Rezek, J. Emler. Třetí, poslední fáze zahrnuje historiky, jejichž profil byl určen gollovskou tradicí, ať byli přímo Gollovými žáky nebo žáky jeho žáků, a tím patří do klasické éry českého dějepisectví.

Přes diskutabilnost výběru a klasifikace se však kontury skutečného stavu přece jen rýsují. V prvním vymezeném období je skupina historiků novověkých dějin, tedy nemedievistů, velmi nepočetná. Tvoří ji A. Gindely a A. Springer s přiřazenými F. Dvorským a T. Bílkem. Proti nim stojí početná řada učenců, u nichž představuje středověká látka výhradní oblast zájmu nebo aspoň takovou složku, bez níž by byla charakteristika autorova díla a jeho osobnosti neúplná. Tedy vedle Palackého a Šafaříka J. E. Vocel, K. J. Erben, V. V. Tomek, V. Brandl, H. Jireček, A. Boček, J. Kalousek, B. Dudík, J. Emler, A. Sedláček. Početní nepoměr mezi oběma vrstvami je příliš velký, než aby mohl být vyložen jako výsledek subjektivního výběru a zakrýval tak proporce zcela odlišné.

V druhém období se do obecného povědomí historiků už vtiskuje poněkud větší počet jmen výraznějších osobností. Jejich řada jde od J. Golla, K. Jirečka, Č. Zbrta, Z. Wintra k doprovodným zjevům J. Truhláře a J. Teige. Proti nim se seskupuje skupina těch, u nichž nebylo medievistické zaměření převažující - A. Rezek, F. Kameníček, R. Dvořák, F. A. Slavík. Proporce obou skupin jsou tedy vyváženější, tak jak to symbolizuje dvojice Goll a Rezek.

S okamžikem, kdy do vědeckého života vstupovali odchovanci rozdělené univerzity, nebyvale rostl počet pracujících a publikujících historiků. Mezi nimi i množství těch, jejichž díla tvoří dodnes základní fond české historiografie. Jejich epocha se uzavírá přibližně na konci druhé třetiny našeho století, kdy umírají poslední žáci, Z. Nejedlý a R. Urbánek, v době, kdy už je pevně etablována historiografie hlásící se k marxismu. Řada historiků této vrstvy, kteří jako medievisté začínali, ke středověku se badatelsky vraceli nebo se mu upsali, je impozantní. Jsou v ní V. Novotný, J. Pekař, J. Šusta, L. K. Hofman, J. B. Novák, K. Krofta, Z. Tobolka, B. Navrátil, V. Kybal, G. Friedrich, J. V. Šimák, Z. Nejedlý, R. Urbánek s dalšími - F. Hýblem, F. Vackem, L. Klicmanem, J. Sedlákem, A. L. Krejčíkem, V. Vojtíškem.

Pásmo jejich vrstevníků - historiků novověku - není co do počtu srovnatelné s předešlým. Tvoří je J. Bidlo, J. Glücklich, F. Hrejsa, J. Volf, C. Horáček, H. Kollman. Nepoměr tedy tak nápadný, že ani jej není možno přičíst jen na vrub nejasnosti kritérií. Teprve v linii historiků, kteří s Gollem jako učitelem nepřišli do styku, se poměr mění. Středověká tematika dominuje, převládá nebo je aspoň významným dílem zastoupena u F. M. Bartoše, J. Slavíka, V. Chaloupeckého, J. Prokeše, M. Paulové, B. Mendla, F. Dvorníka, R. Holinky, O. Odložilka, V. Vojtíška, V. Hrubého, Z. Kristena, J. Šebánka, Z. Kalisty, L. Hosáka. Dějiny novověku byly polem K. Stloukala, J. Borovičky, H. Opočenského, K. Kazbundy, J. Werstadta, F. Hrubého, F. Roubíka, V. Černého, M. Volfa, J. Matouška, J. Macůrka, V. Žáčka, E. Janouška, A. Haase, V. Pešáka, F. Kutnara, J. Polišenského. Teprve v této fázi tedy dochází k rovnováze mezi historiky novověku a středověku.

Pokoušet se o podobný přehled a třídění jdoucí až do přítomnosti by bylo ještě problematictější než při dosavadním postupu. Kromě toho k němu chybějí i podklady. Nicméně už pouhý pohled na české dějepisectví po roce 1945, jak jej nabídl F. Seibt, mluví o tom, že v poválečném období pracovalo na látkách z novověkých dějin dvakrát až dvaapůlkrát více těch, kteří se středověkem jako badatelé do styku nikdy nepřišli, než medievistů.

I na tomto nepevném základě je možno odvážit se některých hypotéz. Už té, že při pohledu na předcházející skupiny nikdo nepotřebuje k představě o vývoji české historické vědy třídít dějepisce podle toho, zda byli historiky středověkých nebo novověkých dějin. Jiná domněnka zní, že od počátku 19. století, kdy byla výchova historika založena na kritice a interpretaci pramenů ze starších dějin, kdy medievisté měli mezi historiky většinu, vzrůstal počet badatelů o dějinách nové doby až do jejich současné převahy. Historik-medievista je na soudobých univerzitních ústavech něčím tak vzácným, jako v době předválečné historik starověku. Příčin, proč se tak stalo, je několik. Ve svém souboru oslabují pozici medievistiky tak, že by ji mohly zatlačit do role takřka pomocné vědy historické. Zdánlivě snadno jde odstranit překážku danou neznalostí jazykovými, neznalostí latiny především. Po desetiletí přicházeli a stále přicházejí na univerzitu studenti, kteří s latinou nepřišli ani do styku. Přesto, že si v předválečné době klasičtí filologové stěžovali na utlačování klasických jazyků a vedli ústupové boje proti nadvládě matematiků, přicházeli i z reformatních gymnázií ke studiu historie posluchači s elementární znalostí latinského jazyka. Převyšovali mnohonásobně úroveň znalostí posluchačů, kteří studují dnes. Kursy, které na vysoké školy absolvují, nejsou rovnocennou náhradou. Naštěstí budou existovat vždy výjimečná individua, která si cestu proklestí a naučí se sama. Avšak až do vytvoření typu středních škol podobných klasickým gymnáziím nebude možnost vybírat si interesity o latinu či středověk ze stovek studentů.

Zatímco historik novověkých dějin může pracovat úspěšně i s mezerovitou a pasivní znalostí cizího jazyka, medievista s elementární znalostí latiny nevystačí. Jen dokonalá znalost jazyka mu otevírá cestu k proniknutí za sféru politických a hospodářských dějin, k pramenům s omezeným lexikem a barbarskou syntaxí, kde se jako medievisté pohybujeme s nejmenším nebezpečím. Náročnější texty filozofické, teologické zůstávají přístupny už jen úzkému kruhu znalců. Bez regenerace klasických studií a jejich intenzivního studia na středních školách bude izolace medievistů a přeměna jejich disciplíny v ezoterickou nauku neodvratná. Ve své výlučnosti budou mít ovšem výhodu, že budou představovat sice obec nepočetnou, ale zato rozloženou a komunikující v rozměrech kontinentu. Regenerace může trvat, vzhledem k nedostatku kvalifikovaných učitelů, nejméně jedno desetiletí.

Vzrůstající počet historiků novověku a jejich převaha nad medievisty má svou příčinu ještě jinde než pouze v praktických a školských skutečnostech.

Dotýká se záležitostí noetických v jejich nejkonkrétnější podobě. Jde o rozdíl ve vzdálenosti a obsažnosti času, který je reálným časem historikova vlastního života, a proti tomu času oživané historie. Roku 1707 zemřel Christoph Cellarius, původce dělení dějin na starověk, středověk a novověk. To znamená, že Palacký, narozený na konci téhož století, měl k době konce středověku, jak jej vymezoval, asi takový odstup, jaký nás dnes dělí od Francouzské revoluce. Odstup tedy relativně malý. Měřeno trváním lidského života jsou minulá dvě století doba dlouhá. Nikoli však natolik, abychom ji vnímali jako něco uzavřeného, uplynulého, k čemu je třeba přistupovat se speciální badatelskou výbroží a se schopností vcítovat se do odlišné mentality. Jistěže budou dnešní stoupenci názoru o postmoderním věku, který nastal, poukazovat na odlišnost posledních desetiletí od celé předešlé minulosti. Avšak na definitivní úsudek o tom, co nás ještě spojuje s minulými dvěma stoletími a co odumřelo, je přece jenom brzy. Proto je pochopitelné, že za analogické situace Palacký v periodizaci, naznačené v prvním díle *Dějín*, položil předěl mezi dobu střední a novou do času převratů pobělohorských a viděl ji jako dobu i svou. Jeho otec zažil ještě poddanství, V. V. Tomek viděl ještě robotovat. Habsburští panovníci přežili epochu revolucí a padesátá léta 19. století mohla v lidech s užším horizontem budit dojem, že se vrací *ancien régime*.

Bylo tomu tak proto, že historikové druhé poloviny 19. století nebyli oddělení od 18. století a jeho systému, struktur, hodnot, norem, tolikerou přehradou změn, která nás vzdaluje už i od 19. století. Sousedili se středověkem, byl součástí jejich ještě nedávného světa; to, co je pro nás pozůstatkem, reliktem, bylo jejich prostředím. Museli vnímat dějiny své doby ještě jako souvislý proud, unášející i je; když A. Springer přednášel své dějiny revoluční doby, byl v dnešní terminologii historikem současných dějin. Bylo třeba celé série změn, nejen jednoho Nerudova trhnutí oponou, aby si historikové uvědomili novost nastalého věku. Čím víc se vzdalujeme od přelomu 18. a 19. století jako doby zrodu moderního historismu, tím je nám odlišnost minulých dob zjevnější.

Uvědomujeme si zrychlení tempa dějinného vývoje - aspoň pokud jde o některé okruhy a polohy dění -, zkracování intervalů mezi představami prostředí, v němž žijeme. Na rozdíl od nás měl člověk žijící před dvěma sty lety takřka jistotu, že svět, v němž bude umírat, nebude k nepoznání od toho, do něhož se narodil. Už raný novověk je nám dobou značně vzdálenou, středověk má pro většinu průměrných občanů příchutí exotičnosti. Sled násilných zlomů a totálních přeměn historického jeviště, konflikty starého s novým vnucují přímo otázku po příčinách toho, co se děje. Historii se přiděluje úloha vysvětlovat přítomnost. Historik nových a novějších i nejnovějších dějin má před sebou nadlidský úkol aspoň předběžně se orientovat v záplavě dokumentů a uspokojit zvědavost nebo jen zvědavost

svých spoluobčanů, tážících se po příčinách toho, co prožívají. Čtyři minulé léta byla ve znamení této konjunktury historiků nových a nejnovějších dějin; zakládání komisí pro objasňování temných míst nestačilo poptávce. Přítomnost a hloubka změn staví neustále nové hráze mezi minulostí a přítomností, takže se v obecném mínění desetiletí zdají být celými epochami. V básnické zkratce vystihl tuto situaci L. Vaculík; stěžoval si, že účastníci roku 1968 jsou ještě většinou naživu a historikové už pod jejich nohama vykopávají své Tróje. Není tedy těžké představit si, jak vzdálený musí být v laickém vnímání středověk.

Historik středověku takto angažován není. Může si být jistý užším, zato stálým okruhem svých zájmů, ale nemá příležitost jako profesionál promlouvat autoritativně o věcech, které zajímají člověka žijícího dneškem. Naopak získává výhodu, že mezi těmi, kdo na počátku své vědecké dráhy volí mediévistická témata, je rozhodně větší počet studentů, kteří se budou i dále historií zabývat, než těch, pro něž je diplomní práce prvním a posledním projevem aktivního vztahu ke studiu dějin. V tomto případě ovšem nejde hranice mezi opravdu zaujatými a těmi, kdo studují jen pro získání kvalifikace k povolání, po čáře mezi dějinami středověku a novověku. Nároky na profesionální a takřka technický výcvik spojují mediévisty s historiky raného novověku a oddělují je od historiků 19. a 20. století.

Přestože se historická věda nemůže co do systematickosti a závaznosti srovnávat s jinými, přísnějšími disciplínami, nic nebrání pokusu o vymezení základních polarit, které charakterizují abstraktní model historikova textu - na jedné straně model mediévistické studie, na druhé práce k dějinám nové doby. Tedy pokusu o elementární fenomenologickou deskripci těchto textů.

1. Model mediévistického textu vychází z existence omezeného, ne-li uzavřeného okruhu pramenů; nálezy neznámých svědectví, vrhajících na problém, epochu zcela nové světlo, jsou výjimkou; je časté, že tyto prameny jsou z velké části vydány, některé dokonce několikrát. - Novověké prameny přibližně od 16. století jsou z velké části podchyceny, ale využity jen nestejněměrně; některé čekají na svou interpretaci; jejich počet vzrůstá nejen nalézáním nových pramenů, ale také produkcí institucí i individuů v přítomnosti; pro tuto přeměru musí historik rezignovat na úplnost zvládnutí pramenné základny.

2. Dostupnost a znalost pramenné základny umožňuje mediévistům komunikaci v rámci profesionálních skupin; omezený počet témat a námětů umožňuje vzájemnou kontrolu výsledků jinými historiky. - Historik novověku má možnost jen výběru z dostupného materiálu; i když kontrola zvenčí je možná, je přímé střetávání badatelů nad těmiž tématy výjimkou a týká se faktů mimořádného významu a aktuální důležitosti; historik novověku bývá - s výjimkou tradičních dějin politických - specializován pro omezené úseky dějin a vybraná pásma historické skutečnosti.

3. Medievistovi je nezbytná úplná znalost i nejbzdálenější relevantní literatury předmětu; medievista vychází z ověřování platnosti dřívějších argumentů a závěrů. - Historik novověku je odkázán na literaturu stojící často ve volném vztahu k jeho konkrétnímu tématu; má neomezenou možnost zpracovávat témata dosud nedotčená.

4. Medievistův poznatek záleží v malé míře na objevu nového pramene; je výsledkem nového přístupu; vytěžuje informace, které nejsou explicitně vyjádřeny, ale jsou výsledkem analýz a kombinací. - Přínos historika novověku je v rozhodující míře výsledkem zpracování nových pramenů; obsažnost pramenů zvětšuje nebezpečí změny textu v parafrázi řeči pramenů.

5. Omezenost pramenné báze medievistovy a její malá přímá sdělnost donucují k hledání nových postupů a metod; vyžaduje domýšlení mezerovitých výpovědí a jejich doplňování hypotézami; hypotézy se primárně vztahují k porozumění textům a zjištění fakticity; příznačná je intenzita a soustředěnost analýzy. - Hypotézy historika nové doby mají omezené uplatnění a týkají se na prvním místě porozumění dějům a jejich motivům; převažuje extenzita historikova postupu.

6. Poznání individualizovaného faktu je v medievistice pro spoustu pramenů jen zřídka podepřeno poznatky srovnatelnými; poznatek se vztahuje jen na skutečnost, nad níž byl formulován; proto jsou "událostní" individualizované fakty nesnadno přístupné zpracování generalizujícímu, kvantifikujícímu; dominance individualizujícího přístupu se porušuje až v nedávné době. - Poznatky historika nových dějin jsou ve většině případů verifikovatelné kontextem, do něhož musí zapadnout; generalizující, typologické přístupy jsou umožněny jen existencí údajů o skutečnostech hromadných, sériových; nebezpečí redukce mnohorozměrné reality na dílčí složky ohrožuje možnost totálních dějin opačným, ale stejně výrazným způsobem jako metody medievistiky.

7. Výsledek medievistova zkoumání problému přesahuje rozsahem rozměry pramene; intenzivní zpracování úzkých témat diktuje subjektivitu textu, v němž historik předvádí postup svého zkoumání; pozornost se přesouvá z historické skutečnosti na historika. - Text historika nové doby umožňuje objektivní podání opřené o řeč pramenů, mnohonásobně přesahujících rozměr konečného historikova produktu.

Shrneme-li v zjednodušující zkratce to, co bylo řečeno, zdá se, že základním protikladem je vztah mezi řídkou fakticitou a bohatou kombinatorikou na jedné straně a bohatstvím pramenů spojenými s neustáleností metod výkladu na straně druhé. Soustředění medievistiky na metodu činí disciplínu klasickým terénem pro výchovu historiků; zčásti vysvětluje, proč východiskem impulsů k hledání nových metod bylo po dlouhou dobu studium starších dějin.

Metody a přístupy se apriorně nevyklučují a jejich možnosti se vyvažují. Tam, kde má historik medievista výhodu a riziko smělou koncepcí překomponovat celkový obraz dějin, je údělem historika novověku konkretizovat neurčité představy a korigovat je, aby v souhrnu doplňků a oprav sestavil svoje podobenství celku dění. Přenášení metod, které jsme dosud charakterizovali, může být problematické. Medievistický komplex metod uplatněný na látku z dějin 19. století může být sice užitečný při řešení dílčího problému (například emžské depeše), avšak v aplikaci na širší tematiku znemožňuje syntézu. Naopak sociologizující přístup k látce ze starších dějin může otevřít nové perspektivy, ale zcela závisí na znalosti fakticity snesené metodami medievistiky. I v nejlepších případech, jako Slavíkových pracích o husitské revoluci nebo vzniku českého národa, vede k redukci skutečnosti na schéma. Sbližování východisek se může časem dostavit. V přítomnosti by však měl být pravidlem aspoň zájem historika o to, co se děje mimo jeho vlastní specializovanou disciplínu. Má-li medievista výsadu, že v jeho oboru probíhá elementární výchova dějepisu vůbec, má i povinnost - mít zřetel i k problémům moderních dějin. Bez něho by zůstal jen antikvářem, který nemá komu co povědět.

Jaroslav Marek

DER MEDIÄVIST UND SEINE HISTORIKERKOLLEGEN

Der Vf. äußert Einwände gegen die Struktur des Geschichtsstudiums an tschechischen Universitäten, d.h. die Aufgliederung in nationale und allgemeine Geschichte. Seiner Auffassung nach werden so die Erklärung der Landesgeschichte aus dem breiteren historischen Kontext herausgerissen und die Proportionen der Interpretation verschoben. Der Vf. zeigt, wie erfolglos im 19. Jh. Versuche einer Institutionalisierung des Faches *Mittelalterliche Geschichte* verliefen. Zugleich weist er auf die Ursachen hin, die in den zwanziger Jahren des 20. Jh. eine Abgrenzung von Mediävisten und Frühneuzeitlern bewirkten (einseitiges Interesse am aktuellen Geschehen, in der Gegenwart fehlende Lateinkenntnisse u.a.). Abschließend deutet die Studie an, wie diese Tatsachen nicht allein die sprachliche Gestalt, sondern auch den Bedeutungsaufbau des historischen Werkes bei Neuzeitlern auf der einen und bei Mediävisten auf der anderen Seite determinieren.